

Mélanges asiatiques
tirés du
Bulletin de l'Académie Impériale des sciences
de
St.-Petersbourg.

Tome XV.
(1911 - 1912).

St.-Petersbourg, 1912.

Biti do bozo.

Чанское стихотвореніе.

I. Ал. Кипшидзе.

(Представлено въ засѣданіи Историко-Филологическаго Отдѣленія 19 октября 1911 г.)

Стихотвореніе это записано 28 іюля 1911 г. въ м. Очемчирѣ со словъ чана изъ Азлағашъ, мѣстности въ районѣ восточнаго нарѣчія чанскаго языка.

ბიჭი დო ბოზო.

ბიჭი. ქეჭკოდუი ქარტალი? ქარტალი მოთა ჭარი?
ხოლოთი ვარ მესთუი, მა ნა კაცეთა ჰჭარი?
ჩამხირეში ბოზოთუქ ბინაში დობიჭარი,
კურე ქეშმისთუ ნა, ასქერი დობიჭარი.
კიში ქავამსტუ დო აზი ქომოსტუ, აზი. 5
არ ბოზოქ ფეოროფეს, აღა მა ვარ ვეოფურ რაზი.
ე ბოზოში დერდინე მომიტრუხე მარაზი.

*

ბოზო. გიჭარუფე, გიჭარუფე დო გიტყვანინარე გური,
გურის ქომომოსტუ ვიტოოთხო მუნტური.
გული, მარტიშ მულაშ გორო ვარ მუი ტუი? 10
ჩამხირეში დოხუნი, ჩიმი იგბალი ტუი?
დაღის ქუთული გუღუნ ქა დო ნჯას მეტალერი,
გური ძარალი მიღუნ კურმუში მეტალერი,
მელე-მოლე გობულურ ღალინი მოდვალერი,
უსქასელი ვარ გოფთი ნა ქონთრო მოდვალერი, 15
დოლოქენეფე ჩიმი ბოდჩაფეს გედვალერი.
მომიდი რეუჭეფე ჟებეს დოლოდვალერი,
რეუჭეფეში ანის ფერო ელადვალერი,
ძარი-გეჟეშ უკულე მხუწი ელადვალერი.

Новыя чанскія слова, сустрачаюцца ў стихах: ბიჭო ღო-ბოზო¹⁾:

აღა (греч. ἄλλα) 6,4 но.

აზღალი (т. یرلی) 13,2 израненный.

ბინაშა (т. بيك) 3,3 тысяча-чальникъ.

ბოღბი (т. بوغچه, ср. г. ბოზბი) 16,3 полотняный или кожаный кусокъ для завертыванія предметовъ.

გორა (?) 10,4 ну-ка.

გაზეთა (рус. газета) 2,6 газета.

უ-გუღე 19,3 послѣ, за, сзади, ср. *გუღე.

გურე 4,1 жребій.

ღაღანი 14,4 башмакъ.

უ-სტანელი 15,1 безъ тебя, ср. *სტანი.

გი-ტაგბანარე 8,4 см. *ტაგ

მო-მი-ტრუსე 7,4 возникла, началась (богѣзнь, ср. г. შიტეღ), см. *ტროს.

ქეთუღა 12,2 пень, ср. *ქოთელი.

ქონტრა 15,5 полусапожка, ср. *კონტრაჟი.

ო-გუგუღე 17,2 серьги, см. *გუგო.

ზამბარე ზამზიგ-ე 11,1 названіе мѣстечка «Очемчиръ» или «Очемчиры». Обыкновенная полная форма — ზამბარი o-ზემზიგ-i, что означаетъ «мѣстность самшита», если слово произведено отъ т. چشتر *самшитъ*. Въ пользу такой этимології слова можно привести свидѣтельство старожиловъ-мингрельцевъ, помнящихъ, что въ растительномъ царствѣ окрестностей Очемчира самшитъ (м. გუგა-გაღი, г. ზეს) былъ богато представленъ, см. *ზამბარი.

ქე-ჭკაღე 1,1 ты окончилъ ли? (*разорвать* въ смыслѣ *окончания, прекращенія*), см. *ჭკაღ.

მ-სეწი 19,4 . . .

ჯებე 17,3 см. *ჯებო.

Кстати, у Н. Я. Марра въ *Грамматикѣ* მოღა, resp. მოთა переводится по недосмотру «почему не», слѣдуетъ «почему», какъ ясно изъ приведенныхъ тамъ примѣровъ, а также изъ нашего стихотворенія (1,4).

1) Слова со звѣздочкою представляютъ ссылку на словарь Н. Марра при его *Грамматикѣ чанскаго языка*.